

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ТА
МАНІПУЛЯЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ»**

Виконавець: здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M22z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Боднарук Анастасія Максимівна

Керівник: **Свідер І. А.**
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської мови

Рецензент: **Кришталюк Г. А.**,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов
і зарубіжної літератури

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ФЕНОМЕН МАНІПУЛЯЦІЇ У ФОКУСІ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	8
1.1. Мовленнєва маніпуляція та інші види мовленнєвого впливу: термінологічне розмежування понять.....	8
1.2. Сутність та зміст технологій маніпулятивного впливу.....	16
1.3. Механізми та техніки мовленнєвої маніпуляції у спілкуванні	23
РОЗДІЛ II. МАНІПУЛЯТИВНИЙ ВПЛИВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	35
2.1. Поняття політичного дискурсу.....	35
2.2. Методи і прийоми маніпулювання під час політичної дискусії	44
2.3. Маніпулятивний потенціал політичного дискурсу	55
РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ МОВНИХ ЗАСОБІВ І ПРИЙОМІВ МАНІПУЛЮВАННЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ВИСТУПІВ Д. ТРАМПА)	63
3.1. Засоби реалізації мовленнєвої маніпуляції в політичному дискурсі Д. Трампа (на прикладі його політичних дебатів з Хіларі Клінтон).....	63
3.2. Засоби реалізації мовленнєвого маніпулювання в політичному дискурсі Д. Трампа (на прикладі його виступу біля гори Рашмор).....	72
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93

ВСТУП

Сучасний політичний дискурс є невід'ємною складовою глобального інформаційного простору, що визначає різноманітні аспекти суспільно-політичного життя. Політичні лідери та громадські діячі використовують мовні засоби не лише для трансляції своїх ідей та програм, але й для впливу на психологічну сферу аудиторії. Однак, часто цей вплив носить не лише побажання до співпраці та згуртування, але й може бути спрямований на маніпуляцію та формування конкретного ментального ставлення до подій та ідей.

Ці психолінгвістичні механізми впливу та маніпуляції у політичному дискурсі представляють собою складний набір стратегій, що базуються на особливостях сприйняття та розуміння мовного матеріалу людиною. Вони можуть включати в себе використання емоційно навантажених слів, створення образів, апеляції до авторитету, або важливість добору аргументів та фактів.

Отже, тема «Психолінгвістичні механізми впливу та маніпуляції в англomовному політичному дискурсі», обрана для написання нашої дипломної роботи магістра, є доволі актуальною, адже інтерес сучасного суспільства все дедалі більше зростає саме до текстів політичного характеру, так як саме в них найбільш яскраво і багатопланово простежується практика маніпулювання суспільною думкою. Цьому питанню приділяється велика увага з боку вчених, котрі розглядають цю проблему міждисциплінарно та комплексно.

Крім того, вибір теми магістерського дослідження обумовлений науковим інтересом в сфері політичного дискурсу, а саме в сфері потенціального впливу американського політичного дискурсу, вивчення особливостей і переваг у виборі мовних засобів та мовної поведінки учасників політичних дебатів.

Маніпуляція в політичному дискурсі, як вже зазначалося, є доволі актуальною темою і викликає інтерес у великій кількості мовознавців, існує багато різних праць, статей, досліджень цієї проблематики. Найбільш гідними уваги є праці таких вчених: Я.В. Гнезділової, Є.Л. Доценко, Н. Кондратенко, Н.В. Матушевської, Л.Є. Сорокіної та ін.

Я.В. Гнезділова досліджувала маніпуляцію з боку емоцій, а саме техніки і технології емоційного впливу. Є.Л. Доценко узагальнив, систематизував та надав особисті поради стосовно психології маніпуляції, її феноменів, механізмів та захисту від них. Відома українська філологиня Н. Кондратенко присвятила свою монографію дослідженню українського політичного дискурсу. Варто також згадати Н.В. Матушевську котра активно займається дослідженням мовної маніпуляції як різновиду маніпулятивного впливу. Також вагомий внесок у дослідження зазначеної проблеми зробила Л.Є. Сорокіна, яка термінологічно розмежувала різні трактування поняття маніпуляція.

Отже, хоча ця тема і достатньо опрацьована науковцями, але детального аналізу психолінгвістичних механізмів впливу та маніпуляції в англomовному політичному дискурсі зроблено не було, тому виникає потреба у їх дослідженні. Власне, це й обумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Метою нашої роботи є встановлення та аналіз психолінгвістичних механізмів впливу та маніпуляції в англomовному політичному дискурсі, зокрема, на прикладі промов Дональда Трампа під час президентських кампаній.

Шляхом аналізу конкретних висловлювань та засобів комунікації, ми прагнемо виявити та описати ключові стратегії, що використовуються політичними лідерами для формування громадської думки та сприйняття їхніх політичних поглядів.

У цьому контексті, дослідження психолінгвістичних аспектів політичного дискурсу, засобами, котрі використовує американський політик Дональд Трамп, є важливим завданням для розуміння механізмів впливу та

маніпуляції, що лежать в основі формування політичної думки суспільства. Враховуючи актуальність цієї теми в сучасному світі, дослідження сприятиме більш глибокому розумінню політичних процесів та відкриватиме нові можливості для аналізу політичного мовлення.

Об'єкт дослідження – політичні промови Д. Трампа (а саме політичні дебати з Хіларі Клінтон та промова біля гори Рашмор)

Предметом дослідження є психолінгвістичні механізми впливу та маніпуляції у згаданих вище промовах.

Для досягнення мети нами були поставлені наступні **завдання**:

1. Проаналізувати та аргументувати термінологічне розмежування понять «мовленнєва маніпуляція»;
2. Розкрити сутність та зміст технологій маніпулятивного впливу, зокрема у контексті політичного дискурсу;
3. Розглянути поняття «політичного дискурсу» та його роль у сучасному політичному просторі;
4. Розпізнати методи і прийоми маніпулювання, що використовуються під час політичної дискусії;
5. Дослідити конкретні засоби реалізації мовленнєвої маніпуляції в політичному дискурсі Д. Трампа, зосереджуючись на його політичних дебатах з Хіларі Клінтон;
6. Проаналізувати засоби реалізації мовленнєвого маніпулювання в політичному дискурсі Д. Трампа, зокрема на прикладі його виступу біля гори Рашмор.

При виконанні роботи були використані наступні **методи**: контент-аналіз (аналіз тексту на предмет наявності та особливостей маніпулятивних елементів); аналіз когнітивних процесів (аналіз того, як люди сприймають та обробляють інформацію); аналіз соціокультурного контексту (аналіз соціокультурних факторів, котрі впливають на сприйняття політичних повідомлень); контрастивний аналіз (порівняння політичних дебатів та

виступів Д. Трампа з іншими політичними фігурами для виявлення унікальних аспектів його маніпулятивного стилю).

Новизна дослідження полягає у комплексному дослідженні та глибокому аналізі психолінгвістичних механізмів впливу та маніпуляції в англomовному політичному дискурсі, котрий зосереджений на виступах та дебатах Д. Трампа.

Теоретичне значення полягає у тому, що робота вносить важливий внесок у розуміння психолінгвістичних механізмів впливу та маніпуляції в англomовному політичному дискурсі, що може бути корисним для лінгвістів, політологів та інших комунікаційних вчених; дозволяє краще розуміти та аналізувати мовленнєві стратегії в сучасному політичному середовищі, що може бути корисним для політологів та аналітиків; робить певний внесок у психолінгвістичну теорію.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть бути корисними для політичних аналітиків та консультантів, які розвивають комунікаційні стратегії для політичних кампаній. Розуміння маніпулятивних механізмів може допомогти громадянам критично оцінювати політичні повідомлення та вирішувати свої політичні переконання. Результати представленого дослідження можуть бути використані для подальших наукових розвідок присвячених політичному дискурсу, а також є певним внеском у такі наукові дисципліни, як психологія, стилістика, лексикологія, психолінгвістика, риторика.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені автором на XV науковій конференції молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (1 листопада 2023 року).

Публікації. Методи і прийоми маніпулювання під час політичної дискусії. *Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка [Електронний ресурс].*

Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 15. С. 5-7.

Логіка дослідження зумовила **структуру магістерської роботи**. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (85 позицій). Загальний обсяг тексту роботи становить 100 сторінок.

ВИСНОВКИ

Феномен маніпуляції у фокусі сучасних досліджень виявляється як ключова проблема в політичній, соціальній та психологічній сферах. Багато лінгвістичних досліджень зосереджуються на розкритті механізмів та технік маніпуляції, їх впливу на суспільну думку та прийняття рішень. Аналіз маніпулятивних стратегій стає важливим компонентом для формування критичної грамотності та підвищення рівня свідомості громадян. Вивчення цього явища має велике значення для подальшого розвитку комунікаційної науки та політичної культури суспільства.

Характер впливу залежить від його мети, структурно-функціональних особливостей мовної репрезентації та специфіки об'єкта на який він спрямований. Мовленнєва маніпуляція відрізняється від інших видів впливу: від брейнуошінгу, завдяки відсутності фізичного втручання і очевидної психологічної агресії; від мовленнєвої демагогії, тому що маніпуляція не зводиться лише до маскуванню асертивних заяв під пресупозиції; від нейролінгвістичного програмування та сугестії, оскільки останні відносяться до психології особистості, психоаналізу та самовпливу. Персуазивність, у свою чергу, в мовленнєвих можливостях має спільне з мовленнєвим впливом, але при цьому трохи ширше у розумінні характеру впливу на адресата, оскільки знаходиться на перетині аргументації та маніпуляції. Це означає, що персуазивність використовує стратегії, тактики, засоби, тощо обох видів комунікативного впливу.

Розглянувши сутність та зміст технологій маніпулятивного впливу, нами було прийняте рішення, що у магістерському дослідженні ми будемо притримуватися думки, що вплив однієї людини або групи на іншу відбувається через вживання мовленнєвих та невербальних засобів. Головна ідея полягає в тому, щоб використовувати комунікативні засоби для досягнення конкретної мети, впливаючи на свідомість, мотивацію та дії іншої

сторони. Це може призводити до змін у їхній поведінці, поглядах, намірах та установах.

Використовуючи таке трактування була зроблена спроба виділити основні механізми та техніки мовленнєвої маніпуляції у спілкуванні. За результатами спостережень, ми хочемо зауважити, що неможливо описати всю сукупність використовуваних маніпулятивних технологій, їх варіацій та модифікацій. Досить виділити певну їх частину, котра становить центр технологічних елементів системи маніпулятивного впливу, використовуючи комплексний критерій, що ґрунтується на врахуванні сукупності трьох основних параметрів: частоти використання прийомів у різних маніпулятивних технологіях; ступені їх застосування в різних інформаційно-комунікаційних ситуаціях; ступені дієвості, котра пов'язана з підвищенням ефекту маніпулятивного впливу на людину.

Розглянувши ключові теоретичні характеристики такого поняття як «політичний дискурс» ми спробували підсумувати та дати певне трактування цього феномену, котре, звичайно, все ж не претендує на остаточність. Отже, у нашій роботі ми притримувалися думки, що політичний дискурс – це певна комунікативна подія, котра складається з тексту (письмового, або усного), соціального контексту його виникнення та сприйняття як адресантом так і адресатом цього висловлювання. Провідними чинниками цього типу дискурсу є обставини та ситуація, в якій на даний момент перебувають учасники комунікації, зокрема: хто веде мовлення (президент, міністр, урядовець, тощо), політичний статус цієї особи, форма мовлення (усна чи письмова), до кого відбувається звертання (чи до однієї особи – на інтерв'ю в журналіста; чи до великої аудиторії – електорату виборців та ін.), за яких обставин відбувається комунікація, за допомогою чого відбувається передача інформації (аудіо, відео, друковані видання, Інтернет-мережі). Взаємодія між адресантом та адресатом може бути як прямою (зустріч політиків із їх виборцями), або опосередковано (через телебачення, мережу Інтернет, сторінки в соціальних мережах. Тільки після відповідної реакції адресата

може бути визначено чи була комунікація ефективною або неефективною. Залежно від контексту та засобу взаємодії проводиться відбір певних мовленнєвих засобів, котрі є типовими для різних комунікативних ситуацій. Зважаючи на це вибираються і певні рецепційні моделі: до прикладу у соціальних мережах дописи пишуться для передачі певної інформації, тоді як в новорічному привітанні адресат очікує від адресанта урочисто-піднесений стиль комунікації.

Для успішної і безпечної політичної комунікації необхідно навчитися виділяти прийоми мовленнєвого впливу. По-перше, для розпізнавання мовленнєвих маніпуляцій варто звертати увагу на лексику. Маніпулятор може використовувати емоційно забарвлені слова, прикметники, котрі завищено характеризують риси/дії об'єкта, словосполучення, котрі об'єднують маніпулятора і його співрозмовника в одну групу по якимось параметрам, висловлювання, котрі містять приховану загрозу або порівняння. По-друге, синтаксичні конструкції типу: питальні конструкції з імпліцитною семантикою, причинно-наслідкові конструкції, котрі описують бажане суб'єктом як логічно виправдані дії об'єкта, повтори конкретного повідомлення (може передаватися і у видозміненому вигляді) – можуть розкрити наміри адресанта. Якщо почати з виявлення цих лексичних або синтаксичних маніпулятивних елементів в мовленні політичного діяча, можна вберегтися від тиску з боку політика і не скоїти необдумані або вигідні тільки для інших дії.

В контексті нашої роботи всю багатограність маніпулятивних методів ми умовно поділили на три рівні: мікро-, мезо- і макро-. При цьому основним критерієм такого розмежування буде масштаб того або іншого способу впливу.

Підводячи підсумок, щодо методів і прийомів маніпулювання під час політичної дискусії, зауважимо, що прийоми кожного із виділених нами рівнів мають способи протистояння для них. Якись із них задіяти простіше, якись – складніше. Використання одних методів розпізнавання спроб

маніпулювання потребує спеціальних знань і підготовки, інших – ні. Так, або інакше, але головне, на наш погляд, - щоб людина в принципі усвідомлювала необхідність критичного відношення до всього того, про що він дізнається із ЗМІ. В такому випадку кожний зможе не тільки використати згадані в цьому розділі прийоми інформаційного захисту від маніпулятивного політичного впливу, але і виробити власні.

Маніпуляційні технології в політиці трактуються як система дослідницьких подій, направлених на досягнення прихованої політичної мети за допомогою декількох інформацій, котрі мотивують об'єкт до необхідних для маніпулятора дій, що далеко не завжди співпадають з реальними інтересами об'єкта.

Маніпуляційні технології руйнують індивідуальність, забирають особистість від дійсно неупередженого сприйняття важливості, їх ідентифікація із власними інтересами, вибору цінностей і їх активному впровадженні шляхом практичної діяльності. Маніпулятивні технології слід викорінювати, адже без належної боротьби з маніпулюванням вони можуть звести на ні офіційно проголошені державою народноуправні принципи. В той же час, шлях заборони, скоріше за все, не є особливо ефективним. Набагато дієвим є шлях підвищення рівня політичної свідомості та політичної просвітленості особистості, освіченості і культури взагалі для індивідуально усвідомленого захисту від маніпуляції.

Мовна особистість колишнього президента США Дональда Трампа є надзвичайно цікавим предметом для лінгвістичного аналізу, оскільки включає в себе широкий спектр комунікативних тактик, котрі направлені на реалізацію стратегій і досягнення певних комунікативних цілей. Вибрані і успішно реалізовані ним стратегії виявилися набагато результативнішими і ефективнішими у порівнянні з його суперницею Хіларі Клінтон і, безперечно, забезпечили його перемогу на виборах президента США в ході передвиборчої компанії 2016 року.

Маніпулятивний потенціал політичного дискурсу у багато чому залежить від правильно підібраних і вибудованих мовленнєвих стратегій і тактик, котрі, в свою чергу, впливають на вибір лексико-граматичних та стилістичних засобів. Аналіз практичного матеріалу показав, що Д. Трамп говорив про себе і своїх планах найчастіше в майбутньому часі з використанням позитивно-забарвленої лексики і звертається до стратегії на підвищення. Однак, розмірковуючи про політичних суперників, застосовує стратегію на пониження, а висловлювання будуються у формі минулого часу з негативно-забарвленою лексикою. Крім того, вважаємо, що особливістю дискурсу є часте використання анафор, паралельних конструкцій, повторів, котрі використовуються для посилення виразності мовлення. В цій функції повтор як стилістичний прийом властивий живій розмовній мові. Таким способом політик зближається з аудиторією і імпліцитно впливає на її вибір. Власне в багато чому, саме це допомогло йому перемогти на президентських виборах

Промова Д. Трампа, висловлена ним біля гори Рашмор, є яскравим прикладом маніпулятивного політичного дискурсу і відповідає його цілям та функціям. У ході дослідження була розглянута його композиційна структура, продумана і побудована таким чином, щоб виявити найбільший вплив на виборців, і котра має свої характерні риси, що властиві виступам цього політичного лідера (повтори, хаотичність, відсутність чіткої системи). З точки зору змісту, цей виступ заснований на традиційних американських цінносних концептах (наприклад: family, justice, equality, independence, power), а також на пропаганді лозунгу, котрий лежав в основі президентської кампанії Д. Трампа (Make America great again!). Крім того, цим оратором, були ефективно використані стратегії на пониження, підвищення і театральності, а також тактики мовленнєвої маніпуляції (аналіз- «мінус», звинувачення, презентація, спонукування та ряд інших), кожна із яких призвана виявляти вплив на поведінкову та когнітивну діяльність адресата.

Дослідження в цій сфері, безсумнівно, повинні бути продовжені, оскільки роль впливової функції в політичному дискурсі безперервно росте, а засоби маніпуляції стають різноманітнішими і змінюються із приходом до влади кожного нового лідера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Ярцева. Москва: Сов. энциклопедия, 1990. С. 136–137.
2. Байрашевська М.Р. Мовні засоби створення епатажу: перекладознавчий аспект (на матеріалі публічних промов Дональда Трампа). 2021. Режим доступу URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/2486> (дата звернення 09.09.2023)
3. Баранов А., Казакевич Е. Парламентские дебаты: традиции и новации. Москва: Знание, 1991. 42 с
4. Бебик В.М. Інформаційно-комунікативний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: моногр. К.: МАУП, 2005. Режим доступу URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1033/42/1/0/> (Дата звернення 02.08.2023)
5. Бикова О.М. Мовне маніпулювання. *Теоретичні і прикладні аспекти мовленнєвого спілкування*. Вип. 1(8). Красноярськ-Ачинськ, 1999. С. 99-103
6. Біденко А.І. Нейролінгвістичне програмування в політичній рекламі. *Наукові записки НаУКМА*. 2002. Том 20, Спеціальний випуск: у двох частинах. Частина 1. С.228-231.
7. Булигіна Т.В. Мовна концептуалізація світу (на матеріалі російської граматики). М.: Школа «Мови російської культури», 1997. 576 с.
8. Бурдяк, В. Політико-психологічний компонент медіаграмотності vs маніпулювання ЗМІ суспільною свідомістю. *Медіафорум*. №10, 2022. С.43-63.
9. Ващук Т.М. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2007, №33. С.182-185.

- 10.Войтко О.В., Кацалап В.О., Рахімов В.В. Аналіз особливостей маніпуляції, як інструменту психологічного впливу на свідомість. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2019. № 2 (35). С. 121-126.
- 11.Воротинський В. В. Трансформація методів політичної маніпуляції як наслідок зміни уподобань користувачів мережі Інтернет. *Сучасне суспільство* №1 (1). 2015. С.19-28.
- 12.Гнезділова, Я. В. Емоційна маніпуляція: техніки і технології впливу. *Мова і культура*. Вип. 18, Т. 4. 2015. С. 171–176.
- 13.Данилова А.О. Маніпулювання словом в засобах масової інформації. М.: Добросвіт, Вид-во «КДУ», 2009. 234 с.
- 14.Деркаченко Я. А. Соціальні мережі, як середовище для технологій маніпулятивного впливу. *Сучасний захист інформації* №1, 2016. С.51-59.
- 15.Доценко Є.Л. Психологія маніпуляції: феномени, механізми та захист. М.:ЧеРо, 1997. 344 с.
- 16.Дуяченко О.В. Складові механізми реалізації мовної маніпуляції в політиці. *Політичне життя*, 2018, № 2. С. 91-96.
- 17.Захаренко Л.М. Механізм дії маніпулятивного впливу. *Сучасні проблеми забезпечення національної безпеки держави: Тези III Міжнародної науково-практичної конференції (26 листопада 2020р.)*. С.306-308.
- 18.Зірка В.В. Мовна парадигма маніпулятивної гри в рекламі: автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.02 / НАН України. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. К., 2005. 32 с.
- 19.Зірка В. В. Вплив, сугестія, маніпуляція в рекламі: лексичні дослідження, прийоми та методи перекладу. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. ВІ Вернадського, Серія «Філологія. Соціальні комунікації* №27 (66). 2004. С.227-231.
- 20.Ільницька Л.Л. Англомовний сугестивний дискурс: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Х, 2006. 20 с.
- 21.Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю. М.: Ексмо, 2005. 832 с.

- 22.Касян Г. Мовленнєвий етикет у сучасному французькому суспільно-політичному дискурсі: лінгвокогнітивний і комунікативно-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05. Київ, 2014. 22 с.
- 23.Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 27, Т. 2, 2020. С. 101–107.
- 24.Ковальчук Н. Ідеї російського панславізму в сучасному офіційному дискурсі і пропаганді. *Проблеми слов'янознавства*. Вип 65. Львів, 2017. С. 193–200.
- 25.Кокарча Ю. А. Вибірчі кампанії сучасності: руйнування стереотипів та новітні технології. *Наукові сторінки Міжнародного академічного товариства ім. Михайла Балудянського (Міжнар. журнал «Scientific Letters of International Academic Society of Michal Baludansky»)*. Кошице, 2019. Вип. 3. С. 52–54.
- 26.Компанцева Л.Ф. Принципи сугестивної лінгвістики в інтернетній комунікації. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*/ відп. ред. проф. Г.В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. Кн. 3. С.13-20
- 27.Кононенко О.В. Маніпулювання суспільною свідомістю як соціокультурний феномен. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*, 2010. № 2. С.202-206.
- 28.Кондратенко Н. Лінгвопрагматичні аспекти дослідження політичної комунікації в українському мовознавстві. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Філологія»*. 2015. Т. 20. Вип. 2 (12). С. 144–150.
- 29.Кондратенко Н. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Філологічні студії*. 2017. Вип. 9. С. 18–22.
- 30.Кондратенко Н. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності : монографія. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
- 31.Косовець М.В. Комунікативні засоби створення маніпулятивного впливу жінки-детектива на підозрюваного у злочині (на матеріалі сучасного англomовного детективного дискурсу). *Записки з романо-германської філології*. № 2(49). 2022. С.51-68.

- 32.Красненко О.М. Лінгвопрагматичні засоби персуазивності у сучасній французькій мові (на матеріалі публікацій з міжнародних відносин): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.05 «Романські мови». К., 2011. 20 с.
- 33.Кривий А. Дискурсний аналіз і сучасне мовознавство. *Дискурс іноземномовної комунікації*. Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001. С. 158–162.
- 34.Кучма Л. Політична культура як основний обмежуючий чинник маніпулювання у політичному процесі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. 2007. Вип. 5–6. С. 49–53.
- 35.Лисенко С.Г., Нікітюк Т.В. Персуазивність як комунікативна стратегія впливу у мові політичних промов. *Мова і культура*. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. Вип. 22. Т. III (198). С. 234-238.
- 36.Магдич Ю.А. Особливості політичного маніпулювання ціннісно-світоглядною складовою частиною свідомості на традиційному етапі суспільного розвитку. *Регіональні студії*. 2018.№ 15 С. 28-31.
- 37.Матковська М.В. Категорії своє–чуже та ми–вони в англomовному політичному дискурсі. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер.: Філологічні науки. 2010. №89 (5). С. 202-206.
- 38.Матушевська Н. В. Мовна маніпуляція як різновид маніпулятивного впливу: матеріали онлайн-конференції *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури*, Житомир, 10–14 лютого 2016 р. Житомир, 2016. С. 73–75.
- 39.Матушевська Н. В. Особливості мовленнєвого впливу: тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу*, Житомир, 2016. С. 53–56.

- 40.Нагорна Л. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ: Світогляд, 2005. 315 с.
- 41.Нагорний А.І. Сучасні методики маніпулювання суспільно-масовою свідомістю та їх застосування в політичних технологіях. *Український соціум*, 2008. № 4. С. 167-174
- 42.Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. № 39. С. 218-221.
- 43.Павлюк Л.С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Львів: ПАІС, 2007. 168 с.
- 44.Періг І.М. Технології нейролінгвістичного програмування в політиці. *Матеріали ХІХ наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя*. 2016. С.306-307.
- 45.Поліщук, В. В. Кремлівська пропаганда під час війни (на прикладі російських телеграм-каналів). *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 2022, №1 (14). С.178-181.
- 46.Потятиник У.О. Спроба інтерпретації твітів Дональда Трампа з когнітивної перспективи. *Вчені записки*. №1. С.201-218.
- 47.Присяжнюк М.М., Коваленко Б.Д. Нові технології сугестії в інтернеті. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. №2. 2017. С. 69-73.
- 48.Різун В.В. Лінгвістика впливу. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 148 с.
- 49.Романюк С.К. Реалізація маніпулятивного потенціалу лінгвістичних вербальних засобів в американському рекламному дискурсі. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 4 ч.* Вип. 81(2). Кіровоград: Видавництво РВВ КДПУ імені В. Винниченка. 2009. С. 286-289.
- 50.Руденко Н. В. Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англomовних інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації 2022. PhD Thesis. Сумський державний університет. 235 с.

51. Самчинська О. А. Дезінформація: поняття та сутність. 2022. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 32-45 с.
52. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність : монографія. Київ : 2002. 392 с.
53. Симонович І.А. Сугестія як засіб мовленнєвого впливу в рекламних текстах. *Прикладна лінгвістика: проблеми і рішення*. 2019. С.119-127
54. Славова Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології : США – Україна. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. 360 с.
55. Сорокіна Л. Є. Мовленнєва маніпуляція та інші види мовленнєвого впливу: термінологічне розмежування понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2014. Вип. 8(2). С. 157-159.
56. Станецька В. Маніпулятивні технології в політичній рекламі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. № 2 (98). 2011. С.128-129
57. Стасюк Т. В. Технології мовного впливу як компонент сучасної комунікації. *Науково-теоретичний журнал «Українська мова»*. 2010. № 1. С. 81 -86.
58. Тараненко К. Комунікативний садизм як особливий тип вербальної агресії. *Молодий вчений*. №2 (54). 2018. С.213-215.
59. Фрасинюк Н.І. Мовні засоби вираження персуазивності в політичному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип.32. Том 2. С.129-133.
60. Чайківська М. Інтенсифікація та нейтралізація маніпулятивного впливу ЗМІ. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2020. С. 391-393.
61. Чеботар Т.В. Лінгвістичний портрет політика-демагога (на матеріалі передвиборчих промов Д. Трампа 2016-2021 р.). *Міжнародний науковий журнал Науковий огляд*. №6 (78). 2021. С. 53-63.

- 62.Чернявська В.Є. Дискурс влади і влада дискурсу: Проблеми мовленнєвого впливу. М.: Флінта-Наука, 2006. 136 с.
- 63.Хамаршех А.Ш. Стратегія демагогії у подячній промові Дональда Трампа. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов.* 2019. Вип. 90. С. 33-41.
- 64.Харченко Л.А. Маніпулятивний вплив у сучасному рекламному тексті (на матеріалі англomовних журналів для жінок). *Серія «Філологічна».* 2012. С.222-228.
- 65.Цімох Н.І. Маніпуляція суспільною свідомістю в політичних ток-шоу на телебаченні України. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство».* 2015. Вип. 32. С. 140-147.
- 66.Шейгал Е. Семиотика политического дискурса. Волгоград, 2000. 440 с.
- 67.Шкіцька І. Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект. *Мандрівець,* 2012, № 4. С. 82-84.
- 68.Шляхтун П.П. Політологія. К.:Астер, 2005. 574с.
- 69.Adam J. Les textes: types et prototypes. Paris : Nathan, 1992. 356 с.
- 70.Bandler R. The Structure of Magic I: A Book about Language and Therapy. Palo Alto: Science & Behavior Books, 1975. 225 p.
- 71.Bourdieu P. Ce que parler veut dire. Paris : Fayard, 1982. 188 с.
- 72.Charaudeau P. A quoi sert d'analyser le discours politique? Режим доступу URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/A-quoi-sertd-analyse-le-discours,161.html>. (Дата звернення 24.08.2023)
- 73.Dijk T. A. van. Discourse, OpinionandIdeologies. Discourseand Ideologies. – Clevedon: Multilingual Matters LTD, 1996. pp. 7–37.
- 74.Dijk T. van. Political Discourse and Political. Режим доступу URL: <http://www.let.uva.nl/~teun/> (Дата звернення 25.06.2023)
- 75.Dijk T. A. van. Whatispoliticaldiscourseanalysis? *BelgianJournalofLinguistics.* № 11. 1997. pp. 11–52.

76. Donald Trump's victory speech. November 9, 2016. Режим доступа URL: <https://edition.cnn.com/2016/11/09/politics/donald-trump-victory-speech/index.html> (дата звернення: 07.07.2023)
77. Ducrot O. *Dire et ne pas dire, principes de sémantique linguistique*. Paris : Éditions Hermann, 1980. 78 с.
78. Duden – Deutsches Universalwörterbuch, 5 Aufl. Mannheim, 2003. 1892 s.
79. Inaugural address: Trump's full speech. January 21, 2017. Режим доступа URL: <https://edition.cnn.com/2017/01/20/politics/trump-inaugural-address/index.html> (дата звернення: 07.07.2023)
80. Mena Garcia T. Donald J. Trump: A critical discourse analysis. *Revista Estudios Institucionales*. 2018. Vol. 5, № 8. P. 47–73. Режим доступа URL: https://www.researchgate.net/publication/327441199_Donald_J_Trump_A_Critical_Discourse_Analysis_Donald_J_Trump_un_analisis_critico_del_discurso (дата звернення: 15.12.2022)
81. President Trump's July 3 Mount Rushmore Speech. Режим доступа URL: <https://www.newsmax.com/us/mount-rushmore-speechtranscript-july-3/2020/07/04/id/975688/> (дата звернення: 25.11.2022)
82. Seignour A. Méthode d'analyse des discours. L'exemple de l'allocution d'un dirigeant d'entreprise publique. *Revue française de gestion*. 2011/2. № 211. P. 29–45.
83. Text of Donald Trump's speech to the GOP convention. July 21, 2016. Режим доступа URL: <https://www.thestate.com/news/politics-government/article91203222.html> (дата звернення: 19.06.2023)
84. Transcript of the First Debate. Режим доступа URL: <https://www.nytimes.com/2016/09/27/us/politics/transcript-debate.html> (дата звернення: 25.05.2023).
85. Transcript of the Third Debate. Режим доступа URL: <https://www.nytimes.com/2016/10/20/us/politics/third-debate-transcript.html> (дата звернення: 25.05.2023).